

Yttrande

Datum
2018-08-22
Ert datum
2018-06-29

Vårt dnr
079/2018-4.1.1.
Ert dnr
4.6.18-10046/2018

Sidnr
1(2)

Jordbruksverket
Enheten för CITES, foder och djurprodukter
Att: Kersti Andersson
551 82 Jönköping

Ansökan om marknadsgodkännande av den genetiskt modifierade majsens MON 87427 x MON 87460 x MON 89034 x 1507 x MON 87411 x 59122 (EFSA-GMO-NL-2017-139)

Yttrande

Baserat på det underlag nämnden tagit del av bedömer vi att livsmedel och foder från majsens MON 87427 x MON 87460 x MON 89034 x 1507 x MON 87411 x 59122 inte innebär någon ökad risk för hälsa och miljö jämfört med konventionell majs. Märkningslagstiftningen ger den som av andra skäl vill undvika den genetiskt modifierade majsens möjlighet att göra det.

Bakgrund

Företaget Monsanto har ansökt om marknadsgodkännande av den genetiskt modifierade majsens MON 87427 x MON 87460 x MON 89034 x 1507 x MON 87411 x 59122. Ansökan omfattar import och bearbetning och användning av majsens som livsmedel och foder.

Majsens är modifierad med den typ av gener (cry-gener) som finns i de så kallade Bt-grödorna. Den aktuella majsens bär på cry-gener som ger motståndskraft mot vissa arter av skalbaggar respektive fjärilar. Majsens innehåller också en så kallad RNAi-konstruktion. Den är konstruerad för att specifikt bekämpa majrotbaggar (*Diabrotica* spp.), de allvarligaste skadegörarna på majs.

Olika gener som skyddar majsens mot samma arter av skadegörare, men via olika verkningsmekanismer, fördröjer en eventuell resistensutveckling i insektspopulationen.

Förutom gener som skyddar majsens från skadegörande insektslarver bär majsens på en gen som kodar för ett så kallat köldchocksprotein. Proteinet fungerar som ett RNA-chaperon, en grupp proteiner som finns i alla levande organismer och som bland annat ser till att RNA-molekylerna behåller sin rätta form och därmed kan fungera korrekt. På så sätt bidrar RNA-chaperonerna till att en normal cellfunktion bibehålls. Den tillförda genen gör att majsens kan växa under begränsad vattentillgång utan att skörden påverkas.

Majsens är också tolerant mot herbicider baserade på glyfosat respektive glufosinatammonium.

Etisk bedömning

Nämnden ser ingen anledning till att anta att majsens MON 87427 x MON 87460 x MON 89034 x 1507 x MON 87411 x 59122 avviker från konventionell majs på så sätt att den utgör en risk för hälsa eller miljö.

Att majs som modifierats för att motstå angrepp från fjärilslarver visat sig innehålla lägre halter av svampgifter jämfört med konventionell majs är positivt ur livsmedels- och fodersäkerhetssynpunkt.

Ansökan omfattar inte odling, vilket gör att spridningsrisken är begränsad till eventuella spillplantor. Det är dock inte sannolikt att spillplantor etablerar sig i naturen och tränger ut andra arter. Det är heller inte troligt att spillplantor etablerar sig i odlingslandskapet och pollinerar konventionella grödor. I lagstiftningen ställs dessutom krav på övervakning av oförutsedda händelser, inklusive övervakning av spillplantor i samband med import. Majs är en introducerad art och saknar vilda släktingar i Europa. Nämnden anser att oavsiktligt spill inte utgör någon risk för negativa konsekvenser för miljön och att risken för att eventuella spillplantor skulle leda till en inblandning i konventionellt utsäde över 0,9 procent är försumbar.

Den EU-gemensamma märknings- och spårbarhetslagstiftningen ger varje individ en valmöjlighet. Den som så önskar kan välja att inte köpa produkter som består av, innehåller eller är framställda från den aktuella majsen, medan den som så önskar kan göra det.

Enligt FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) går cirka 70 procent av allt vatten som tas från floder, sjöar och grundvatten till jordbruket. Växtsorter, som utan skördeföruster kan odlas under förhållande med begränsad vattentillgång är därför positivt.

Beslut i detta ärende har efter föredragning av kanslichefen Marie Nyman fattats av ledamöterna Birgitta Eilemar, Stefan Johansson, Marianne Pettersson, Johan Hultberg, Emma Nohrén (skiljaktig, se bilaga 1), Jens Holm (skiljaktig, se bilaga 1), Lars Tysklind, Lars-Axel Nordell, Lotta Rydhmer, Jens Sundström, Tina D'Hertefeldt (särskilt yttrande, se bilaga 2), Maria Björkman och Lars Åhrlund-Richter samt tjänstgörande ersättaren Daniel Bäckström. Vid ärendets slutliga handläggning utan att delta i avgörandet deltog även ersättarna Mariette Andersson och Gunnar Johanson samt kanslisekreteraren Birgit Postol.

Birgitta Eilemar

Marie Nyman

Ledamöterna Emma Nohrén (MP) och Jens Holm (V) är skiljaktiga och anför följande:

Vi reserverar oss mot nämndens beslut att tillstyrka att företaget Monsanto får godkännande för genetiskt modifierad majs som är insektsresistent samt tork- och herbicidtolerant (MON87427, MON87460, MON89034, 1507, MON87411, 59122). Ansökan omfattar import och bearbetning och användning av majsen som livsmedel och foder. Majsen är tolerant mot Monsanto's egna herbicider baserade på glyfosat respektive glufosinatammonium. Vi ser inte det samhällsmässiga eller ekologiska mervärdet att tillåta grödor som bygger på storskalig användning av dessa herbicider. De här bekämpningsmedlen är mycket potenta. Exempelvis övervägs förbud mot glyfosat på EU-nivå. Glufosinatammonium är förbjudet i Sverige och är reproduktionstoxisk. Att anpassa grödor så att de i princip är designade för fortsatt användning av dessa bekämpningsmedel är fel.

För Monsanto kan den ekonomiska vinningen bli stor i att använda GM-grödor med tillhörande insatsmedel på marknaden, men vi ser ingen samhälls- eller ekologisk nytta i att tillstyrka förslaget.

Vi anser att vi inte kan acceptera lägre krav på importerade grödor än vad vi själva skulle ställa om de odlades i EU eller Sverige, det går mot generationsmålet och i tveksamma fall bör försiktighetsprincipen råda. Generationsmålet inom miljömålssystemet säger i korthet att vi ska klara våra miljömål i Sverige utan att det leder till försämringar i andra länder. Då kan vi inte se en utveckling där vi går mot ett större kemikalieberoende. Därför anser vi att det är fel att godkänna grödor som förutsätter bekämpningsmedelsanvändning. I stället borde man minska, inte öka, mängden kemikalier i jordbruket

Vi vet heller inte vilka socioekologiska och socioekonomiska konsekvenser import av majsen kommer ha i odlingslandet och hur det kommer påverka de som i dag odlar det fodret det är tänkt att ersätta. Hur stor marknadsandel har det sökande företaget för produktion av majsutsäde i de länder där det är tänkt att odlas? Vilka konsekvenser kan ett godkännande få, kan det bli ökad marknadskoncentration, utsädeskoncentration, eller möjlighet till mindre koncentration i odlingsländer?

Det är också en konsumentfråga. Enligt EU:s gemensamma märknings- och spårbarhetslagstiftning ska produkter som består av, innehåller eller är framställda av genetiskt modifierade organismer märkas. Men lagstiftningen omfattar inte kött, mjölk eller ägg från djur som utfodrats med genetiskt modifierat foder eftersom djuren eller produkterna från djuren inte är genetiskt modifierade. Det gör att konsumenter som inte vill stödja odling av genmanipulerade grödor inte kan göra ett aktivt val när de köper t.ex. kött och mjölk.

Ledamoten Tina D'Hertefeldt anför särskilt yttrande

Enligt ansökan kommer lastning och transport av majsens att kontrolleras så att spillplantor inte uppstår. Detta BLIR viktigare allt eftersom klimatet blir mildare. Det är troligen liten risk att spillplantor etablerar sig i naturliga miljöer och riskerar att tränga ut inhemska vegetation. Däremot förekommer nu majs som en sk. "feral", dvs. som ogräs i efterkommande grödor i Skåne. Detta är en ny företeelse och det är viktigt att övervakning vid transport inom EU genomförs noggrant för att undvika oönskad förekomst av spillplantor i vårt mildare klimat.